

Evropski ekonomski i socijalni komitet

ČETVRTI FORUM ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA ZAPADNOG BALKANA

Zagreb, 26–27. novembra 2012.

ZAVRŠNA DEKLARACIJA

1. Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK), koji predstavlja ekonomske i socijalne komponente organizovanog civilnog društva u Evropskoj uniji (EU), održao je četvrti Forum organizacija civilnog društva Zapadnog Balkana uz podršku Evropske komisije. Na Forumu se okupilo 150 učesnika, uključujući predstavnike organizacija civilnog društva Zapadnog Balkana, članove EESK, evropske i međunarodne socioprofesionalne organizacije, evropske nevladine organizacije, predstavnike vlade zemalja Zapadnog Balkana, diplomate, institucije EU i međunarodne organizacije.
2. Na forumu su razmatrane sledeće posebno važne teme: Odnosi EU i Zapadnog Balkana i napredak reformi u regionu; potreba za zaštitom slobode izražavanja i slobodom medija; učešće organizacija civilnog društva u procesu proširenja, seoski razvoj i zapošljavanje.

Učesnici Foruma usvojili su sledeću izjavu:

O odnosima između zemalja zapadnog Balkana i EU,

učesnici:

3. pozdravljaju napredak koji su ostvarile zemlje regiona na putu ka pristupanju EU otkako je 2010. poslednji put organizovan Forum; posebno pozdravljaju predstojeće pristupanje Hrvatske EU i podržavaju stanovište da će to ostvarenje podstaći i druge zemlje regiona da u predstojećem periodu slede isti put angažovanja i reformi.
4. traže od Saveta da sledi preporuku Evropske komisije, iskazanu već četvrtu godinu zaredom, o otvaranju pristupnih pregovora s Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom.
5. izražavaju zadovoljstvo odlučnim koracima koje su Republika Crna Gora i Republika Srbija ove godine napravile na putu ka EU otvaranjem pristupnih pregovora s Crnom Gorom i dodelom statusa zemlje kandidata Srbiji.

6. pozivaju političke vlasti potencijalnih zemalja kandidata da sprovedu neophodne reforme i pozivaju Evropsku komisiju da im u tome pomogne kako bi ostvarile napredak na putu ka pristupanju EU; naglašavaju da se mora izbeći opasnost produbljivanja jaza između kandidata i potencijalnih kandidata.
7. pozdravljaju nedavno ukidanje viznog režima za građane zemalja Zapadnog Balkana koji putuju u zemlje šengenskog ugovora i podržavaju dijalog započet između Prištine i Brisela kako bi se što je pre moguće postigli isti rezultati; naglašavaju da ukidanje viznog režima približava EU građanima zemalja proširenja na veoma opipljiv i pozitivan način.
8. osuđuju praksu nekih građana Zapadnog Balkana koji zloupotrebljavaju ukidanje viznih ograničenja da bi podnosili zahteve za status azilanata čim uđu u zemlje-članice EU; naglašavaju da su kriterijumi za odobravanje azila veoma strogi i da taj korak može imati ozbiljne negativne posledice po sam vizni režim.
9. pozdravljaju novi metod koji je usvojen u EU da otvaranjem Poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i Poglavlja 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) započnu svaki sledeći pristupni pregovori sa zemljama kandidatima; naglašavaju da će to pomoći zemljama koje učestvuju u pregovorima da preduzmu neophodne i održive napore u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala i da poboljšaju funkcionisanje pravosuđa.
10. pozivaju institucije EU da preduzmu neophodne korake ka punopravnom članstvu u GRECO – Grupi zemalja-članica Saveta Evrope za borbu protiv korupcije – što bi osnažilo stručno znanje EU o korupciji i omogućilo Evropskoj komisiji da iznosi još detaljnije preporuke za hvatanje u koštac s pojavom korupcije u svakoj zemlji.

O napretku reformi u regionu,

učesnici:

11. izražavaju zadovoljstvo zbog važnih koraka koje su preduzele vlade Zapadnog Balkana kako bi ojačale regionalnu saradnju i poboljšale bilateralne odnose; naglašavaju da naponi za poboljšanje regionalne saradnje predstavljaju legitiman parametar kojim institucije EU procenjuju napredak pojedinačnih zemalja.
12. podstiču Savet za regionalnu saradnju da sprovodi dalje projekte od regionalnog interesa, posebno u oblasti ekonomskog i socijalnog razvoja i pravosuđa i unutrašnjih poslova, na dobrobit svih građana regiona; posebno pozdravljaju usvajanje Strategije Jugoistočne Evrope 2020. i ohrabruju sve relevantne aktere u regionu Zapadnog Balkana, kao i članove EESK, da rade na sprovođenju te strategije tokom narednih godina.
13. dele zabrinutost zbog sumorne ekonomske situacije u regionu koja je pogodila mnoge zemlje – s recesijom, inflatornim pritiscima i vrlo visokim stopama nezaposlenosti; pozivaju političke vlasti

da pokreću inicijative koje će smanjiti udeo neformalnog privrednog sektora u ukupnoj proizvodnji; naglašavaju potrebu za poboljšanjem poslovne klime i privlačenjem više direktnih stranih ulaganja (FDI); naglašavaju da, kada je reč o svim tim teškim pitanjima, političke vlasti moraju raditi u cilju sprovođenja neophodnih reformi, tesno saradujući sa ekonomskim i socijalnim partnerima.

14. smatraju da više vladinih finansijskih sredstava treba da bude opredeljeno za podsticanje aktivnih sektorskih politika zapošljavanja; takođe pozivaju da svi naponi budu pre svega usredsređeni na nisku stopu zapošljavanja u žena i mladih, kao i na jačanje službi za zapošljavanje; pozivaju Evropsku komisiju da ubrza integraciju javnih službi za zapošljavanje Zapadnog Balkana u EURES – Mrežu evropskih službi za zapošljavanje.

15. podržavaju zaključke iz izveštaja Evropske komisije o napretku koji su objavljeni u oktobru 2012, gde je opisan napredak ostvaren u svakoj zemlji regiona; naglašavaju, međutim, da se za svaku zemlju mora napraviti temeljnija procena napretka ostvarenog u socijalnom i civilnom dijalogu.

16. pozivaju Evropsku komisiju da uključi EESK u svoje konsultacije sa organizacijama civilnog društva sa Zapadnog Balkana kada bude sačinjavala izveštaj o napretku.

17. naglašavaju da je jedan od ključnih koraka koje zemlje Zapadnog Balkana mogu preduzeti da bi olakšale postupak pristupanja Evropskoj uniji sprovođenje reformi njihove državne uprave; naglašavaju da mora biti osnaženo zapošljavanje na osnovu stručnih kvalifikacija, kao i da nezavisna regulatorna tela moraju biti osnovana i ojačana.

18. ističu da jačanje pravosuđa mora biti drugo ključno područje reformi i da su još uvek potrebni znatni naponi da bi se pojačala nezavisnost, nepristrasnost i profesionalnost u pravosudnom sistemu; naglašavaju da stubove vladavine prava predstavljaju pouzdana državna uprava i nepristrasno i efikasno pravosuđe.

19. pozivaju političke vlasti i pravosuđe u zemljama Zapadnog Balkana da u bliskoj budućnosti poboljšaju rezultate koje postižu u rešavanju problema korupcije na visokom nivou; naglašavaju da bi usmeravanje napora ka boljem nadzoru na procedurama javnih nabavki i na poboljšanje pravnog okvira za finansiranje političkih stranaka već mogli doneti neka važna poboljšanja; pozivaju političke vlasti da rade rame uz rame sa organizacijama civilnog društva kada uvode reforme i primenjuju zakonodavstvo u tim ključnim pitanjima.

O slobodi izražavanja i slobodi medija,

učesnici:

20. naglašavaju da su sloboda izražavanja i slobodni mediji pretpostavke za uspostavljanje čvrstih demokratija i da omogućavaju razvoj dinamičnog civilnog društva.

21. izražavaju žaljenje zbog ozbiljnog narušavanja slobode izražavanja koje se poslednjih godina uočava u većini zemalja Zapadnog Balkana; podsećaju da će tim pitanjima institucije EU pridavati veliki značaj u procesu pristupanja i traže od EU da prida još veću važnost slobodi medija kao merilu prilikom procene napretka tih zemalja.
22. naglašavaju da civilno društvo mora biti glasno i da mora prednjačiti u osudi nedavnih negativnih zbivanja u regionu u vezi s tim pitanjima; ohrabruju novinare, njihove sindikate i organizacije civilnog društva koje se bore za slobodu medija da pojačaju međusobnu saradnju, uključujući saradnju na regionalnom nivou, kako bi mogli da udruže snage.
23. osuđuju vlade regiona zbog široko rasprostranjenog političkog pritiska na medije, posebno one javne; posebno osuđuju način na koji se u medijima sprovode propagandne kampanje vlada i traže da se preduzmu hitni koraci koji će uneti transparentnost u te kampanje; takođe izražavaju nezadovoljstvo zbog toga što u nekim zemljama regiona usled političkog mešanja jača polarizacija medijske sfere duž etničkih linija.
24. skreću pažnju na činjenicu da nedozvoljeni politički pritisci, u kombinaciji s koncentracijom medijskog vlasništva u rukama nekolicine poslovnih ljudi, podstiču autocenzuru među novinarima, čime nanose štetu kvalitetu, nezavisnosti i profesionalizmu u njihovom radu; pored toga, naglašavaju i činjenicu da u regionu nema valjanih uslova za istraživačko novinarstvo, kako bi se izveštavalo o osetljivim pitanjima, kao što je korupcija.
25. osuđuju nedostatak uobičajenih ugovora o radu u mnogim medijima u regionu, što ugrožava nezavisnost novinara, i pozivaju vlade regiona da osnaže inspekciju rada u medijskom sektoru.
26. traže od Evropske komisije da pruži snažniju podršku sindikatima novinara i nezavisnim medijskim udruženjima koji brane slobodu izražavanja; podstiču finansiranje projekata u okviru Programa pomoći civilnom društvu radi jačanja partnerstva između organizacija koje se bave slobodom medija i slobodom izražavanja u Evropi i na Zapadnom Balkanu.
27. naglašavaju da fondovi EU treba da podrže programe obuke i razmene za novinare, umrežavanje i širenje primera najbolje prakse, osnivanje novinarskih udruženja i sindikata i mere za podsticanje rada mladih novinara; takođe naglašavaju potrebu da se iz fondova EU podrže i akcije solidarnosti između nevladinih organizacija i medija u cilju objavljivanja informativnih materijala u elektronskoj formi.
28. odaju priznanje medijskoj organizaciji Jugoistočne Evrope (SEEMO) za njen rad u podržavanju slobode medija i pružanju mogućnosti za obuku vodećih novinara u regionu; podstiču SEEMO da promoviše osnivanje nezavisnih regulatornih agencija u medijskom sektoru u regionu.
29. izražavaju žaljenje zbog toga što u nekim zemljama zakonodavni okvir ometa slobodu medija uvođenjem nesrazmernih kazni; ogorčeni su zbog toga što još ima novinara protiv kojih se vode postupci pred sudovima ili koji gube posao na osnovu mišljenja koje su izrazili; odlučno pozivaju

vlade da dekriminalizuju klevetu, da smanje novčane kazne za medije i da valjano sprovode zakone koji štite medijsku slobodu.

O učešću organizacija civilnog društva u procesu proširenja,

učesnici:

30. pozdravljaju činjenicu da su ekonomski i socijalni saveti ili slične institucije na Zapadnom Balkanu ukupno gledano poboljšale svoj rad tokom minule dve godine; podstiču te institucije da svoj rad usredsrede na pružanje stručnog znanja vladi u pogledu ključnih zakona u oblastima za koje su stručne i da usmere napore na propagiranje svog rada kako bi pridobili veću pažnju medija i šire javnosti; uporedo s tim insistiraju na tome da vlade moraju poštovati svoju obavezu da konsultuju ova tela kada je reč o javnim politikama i nacrtima zakona.

31. podstiču Međunarodnu organizaciju rada (MOR) da nastavi i proširi pružanje pomoći socijalnim partnerima i vladama, naglašavaju da tehnička podrška MOR-a, kada je reč o takvim pitanjima kao što su zdravlje i zaštita na radu, socijalni dijalog ili smanjenje razlika u platama između polova, predstavlja ključ za postizanje daljeg napretka u regionu; traže od vlada da u potpunosti sprovedu Programe zemalja za dostojanstven rad i da omoguće delotvorno ostvarivanje osnovnih radnih prava.

32. traže od vlada regiona da uključe i na ravnopravnoj osnovi podržavaju socijalne partnere i druge organizacije civilnog društva u svojim strategijama i sektorskim politikama usmerenim ka pristupanju EU, kao i u izradi njihovih programa i realizaciji projekata koje finansira EU.

33. pozivaju delegacije EU da razviju konsultacije sa ekonomsko-socijalnim savetima i da ulože napor kako bi postojeće redovne konsultacije s nekim organizacijama civilnog društva proširili i na lokalne građanske organizacije. Te konsultacije bi trebalo dalje razvijati u vezi sa izradom programa za korišćenje fondova EU i s nacrtima izveštaja o napretku, gde je to primereno.

34. pozivaju Evropsku komisiju da pruži pojačanu podršku radi jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva; naglašavaju da će posebno biti potrebni dodatni napori kada je reč o pomoći koja je u tom pogledu pružena socijalnim partnerima.

35. pozivaju parlamentarne odbore za evropska pitanja u regionu da u svoje redove uključe i stručnjake i da prihvate angažovanje organizacija civilnog društva, tamo gde je to primereno; takođe traže od Evropskog parlamenta da promoviše tu ideju u redovnim kontaktima s nacionalnim parlamentima u regionu.

36. savetuju svim zemljama da osnuju nacionalne savete za evropske integracije koji će redovno okupljati političke vlasti na visokom nivou i ključne organizacije civilnog društva kako bi napredak ka integraciji u EU postao transparentniji i kako bi se propagirao u širim razmerama.

37. naglašavaju hitnu potrebu da javne vlasti preduzmu odlučniju akciju, u partnerstvu s organizacijama civilnog društva, kako bi bolje zaštitile prava manjina; traže od vlada da povećaju zapošljavanje manjina u državnoj upravi; usrdno pozivaju vlade i institucije EU da pruže podršku kako bi se obezbedilo učešće mladih u procesu proširenja.

38. takođe naglašavaju da LGBT zajednica (lezbijke, homoseksualci, biseksualci i transrodne jedinke) i dalje trpi široko rasprostranjene predrasude i diskriminaciju i traže od vlada da usaglase svoje zakonodavstvo s pravnim tekovinama EU, da ga primene i da finansiraju javne kampanje za borbu protiv predrasuda.

39. pozivaju političke vlasti u zemljama regiona da uspostave snažne i nezavisne institucije zaštitnika građana; naglašavaju da evropski zaštitnici građana mogu pružiti odlučujući doprinos tako što dopunjuju rad organizacija civilnog društva koje rade na temeljnim pravima, pre svega na zaštiti manjina.

O seoskom razvoju i zapošljavanju na Zapadnom Balkanu,

učesnici:

40. izražavaju zabrinutost zbog toga što je nizak nivo spremnosti zemalja za preuzimanje pravnih tekovina EU u pogledu politike u sektoru poljoprivrede i seoskog razvoja; naglašavaju da su seoska područja u regionu suočena s problemom slabo opremljene infrastrukture, visokom stopom nezaposlenosti, manjkom kvalifikovane radne snage i nedostatkom investicione podrške.

41. naglašavaju da u nekim zemljama tek treba izraditi zemljišni katastar i da u većini njih još ne postoje institucije za seoski razvoj, pa valja ulagati dalje napore kako bi se donele i sprovele strategije za poljoprivredu i korišćenje zemljišta.

42. pozivaju Evropsku komisiju da pojednostavi, ali da zadrži čvrstu kontrolu nad pristupom Instrumentu pretpristupne pomoći za seoski razvoj (*Instrument for Pre Accession in Rural Development* - IPARD), koji i dalje ostaje najvažniji izvor finansijske pomoći u seoskim područjima na zapadnom Balkanu; uporedo s tim, pozivaju vlade regiona da poboljšaju administrativni kapacitet na državnom i na lokalnom nivou, kako bi se olakšalo korišćenje fondova IPARD; takođe naglašavaju da i Evropska komisija mora povećati pomoć u sklopu Instrumenta za tehničku pomoć i razmenu informacija (*Technical Assistance and Information Exchange* - TAIEX) kako bi se ojačali administrativni kapaciteti zemalja korisnica.

43. traže od vlada Zapadnog Balkana da opredele više sredstava za podršku sektorskim politikama održivog seoskog razvoja, da omoguće mlađem naraštaju da nađe prilike za posao u seoskim područjima tako što će diverzifikovati seosku privredu; da promovišu formiranje udruženja i mreža organizacija civilnog društva u seoskim područjima i ohrabruju vlasti da na odgovarajući način primene načelo partnerstva između vlada i civilnog društva u tim područjima; preporučuju da se uvedu podsticaji za privatne investicije radi razvoja seoske infrastrukture, poljoprivrede koja će biti

utemeljena na znanju i uključena u prehrambenu industriju, kao i više preduzetničkog ljudskog kapitala; ukazuju na to da su seoski i ekološki turizam, koji su zasnovani na bogatoj kulturnoj, istorijskoj i prirodnoj baštini, kao i razvoj obnovljivih izvora energije, upravo one mogućnosti koje treba podsticati u nastojanju da se diverzifikuje seoska privreda.

44. podržavaju predlog Evropske komisije da sledeći programski period Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA II) Evropske unije 2014–2020. razlikuje zemlje kandidate od potencijalnih kandidata u pristupu pomoći u oblasti poljoprivrednog i seoskog razvoja; naglašavaju da će na taj način pomoć biti u većoj meri prilagođena potrebama svake pojedine zemlje i da će biti ukinuto ograničenje koje donose politički kriterijumi.

45. traže od vlada da preduzmu aktivne mere u borbi protiv nezaposlenosti, siromaštva i socijalne isključenosti na selu, s tim što posebnu pažnju treba posvetiti ženama, manjinama, uključujući lica sa invaliditetom, kao i mladim ljudima, sve u konsultaciji sa socijalnim partnerima i drugim organizacijama civilnog društva; predlažu da se uspostavi bolja koordinacija između različitih sektorskih politika i raznih raspoloživih fondova.

46. podstiču organizacije civilnog društva da prošire svoje prisustvo i aktivnost u seoskim područjima u kojima je njihova zastupljenost još uvek mala; preporučuju da organizacije civilnog društva formiraju mreže kako bi svaka imala koristi od aktivnosti svih ostalih i kako bi dosegle kritičnu masu zastupljenog stanovništva i područja.

Program zajedničkih aktivnosti sa EESK:

Učesnici:

47. pozivaju EESK da sprovede dalje praćenje pitanja razmatranih na ovom Forumu preko svoje Kontakt grupe za Zapadni Balkan i kroz redovne kontakte sa učesnicima Foruma i drugim zainteresovanim stranama.

48. podržavaju inicijative usmerene na koncipiranje mišljenja i izveštaja o temama od regionalnog interesa, na primer o rodnoj ravnopravnosti, ulozi civilnog društva u borbi protiv korupcije ili pravima manjina.

49. podstiču osnivanje novih zajedničkih konsultativnih komiteta (ZKK) za civilno društvo, sa organizacijama civilnog društva u zemljama regiona; podsećaju da će novi zajednički konsultativni komiteti dopuniti tri postojeća, koja su uspešno formirana zajedno sa zemljama kandidatima na Zapadnom Balkanu; podržavaju i stanovište da će biti potrebno održati veći broj sastanaka zajedničkih konsultativnih komiteta u zemljama Zapadnog Balkana umesto u Briselu, kako bi se u debate o politici proširenja bolje uključile lokalne organizacije civilnog društva.

50. zadužuju EESK da ovu završnu deklaraciju prenese vladama regiona, evropskim institucijama, organizacijama civilnog društva Zapadnog Balkana i njihovim partnerskim

organizacijama u EU, Savetu za regionalnu saradnju, Međunarodnoj organizaciji rada i Evropskoj fondaciji za stručno obrazovanje.
